

Силабус
навчальної дисципліни
Фантастика і фентезі
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (англійська мова і література)»
Спеціальність	014 Середня освіта. Мова та література (із значенням мови)
Спеціалізація	014.021 англійська мова і література
Галузь знань	01 Освіта
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач	Ольга НОВИК

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	12	12	66	залік

Семестр: (7 семестр)

Мова навчання: українська

Ключові слова: фантастика, фентезі, література, літературознавство, історія літератури.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Фантастика і фентезі» є дати уявлення студентам про феномен фантастики і фентезі в літературі й культурі, про їх історію та систему жанрів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фантастика і фентезі» є такі:

1. Розкрити сутність фантастики і фентезі як літературного й культурного феноменів.
2. Висвітлити історію розвитку фантастики і фентезі у контексті масової культури та систему їх жанрів.
3. Прищепити навички самостійної дослідницької роботи з теоретико-літературними, історико-літературними та літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо.
4. Удосконалити навички аналізу художніх творів літератури і кіно з урахуванням їх жанрової природи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) визначення понять «фантастика», «фентезі» та їхні провідні наукові концепції;
- 2) історію розвитку фантастичної літератури в культурному контексті;
- 3) жанрову систему фантастики і фентезі;
- 4) найяскравіші літературні твори в жанрах фантастики і фентезі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) аналізувати явище фантастики і фентезі в літературі XIX-XXI століть;
- 2) визначати жанрову специфіку творів фантастики і фентезі у контексті масової культури;
- 3) самостійно працювати з літературознавчими, культурологічними студіями, електронними джерелами, виконувати дослідницькі завдання, творчі проекти.

Keywords: fiction, fantasy, literature, literary criticism, history of literature.

Purposes and objectives of the course:

The purpose of teaching the course "Science Fiction and Fantasy" is to give students an idea of the phenomenon of science fiction and fantasy in literature and culture, their history and system of genres.

The main tasks of studying the discipline "Science Fiction and Fantasy" are as follows:

1. To reveal the essence of science fiction and fantasy as literary and cultural phenomena.
2. To reveal the history of science fiction and fantasy in the context of mass culture and the system of their genres.
3. To instil the skills of independent research work with theoretical and literary, historical and literary, and literary critical sources: articles, monographs, textbooks, encyclopedias, etc.
4. To improve the skills of analysing works of literature and cinema, taking into account their genre nature.

As a result of studying the discipline, the student will know:

- 1) the definition of the concepts of "science fiction", "fantasy" and their leading scientific concepts;
- 2) the history of the development of science fiction literature in the cultural context;
- 3) the genre system of science fiction and fantasy;
- 4) the brightest literary works in the genres of science fiction and fantasy.

As a result of studying the discipline, the student will be able to:

- 1) analyse the phenomenon of science fiction and fantasy in the literature of the nineteenth and twentieth centuries;
- 2) determine the genre specificity of science fiction and fantasy in the context of mass culture;

As a result of studying the discipline, the student will be able to:

- 1) analyse the phenomenon of science fiction and fantasy in the literature of the nineteenth and twentieth centuries;
- 2) determine the genre specificity of science fiction and fantasy in the context of mass culture;
- 3) to work independently with literary and cultural studies, electronic sources, to carry out research tasks, creative projects.

Компетентності та програмні результати навчання:

<p>КК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 11. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК 3. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті розвитку літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування</p>	<p>ПРН 1. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.</p> <p>ПРН 3. Мати здатність до ефективного спілкування в різних сферах; брати участь у дискусіях, відстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки.</p> <p>ПРН 6. Уміти пояснити специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, інтерпретувати художні твори класики й сучасності.</p> <p>ПРН 7. Уміти застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність,</p>
---	--

національної свідомості, загальної і мовленнєвої культури учнів, їхньої моралі, міжкультурної толерантності, ціннісних орієнтацій у сучасному полікультурному суспільстві.

СК 4. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу текстів.

СК 5. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати досліджуваної проблеми.

місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 8. Уміти порівнювати мовні та літературні факти, явища, оригінали творів й українські переклади іншомовних художніх текстів, визначати їхні подібності й відмінності.

ПРН 9. Уміти забезпечити діалог культур у процесі вивчення англійської мови та зарубіжної літератури, створювати умови для міжкультурної комунікації.

Зміст курсу:

Тема 1. Феномен фантастичної літератури.

Фантастика як жанр, метажанр, літературний прийом. Зародження фантастики, її зв'язок з міфологією, фольклором, наукою. Визначення фантастики в різних наукових концепціях. Умовність, вимисел у фантастиці. Поняття про фантастичне припущення. Фантастичні світи. Функції фантастики, її місце в культурі (кіно, телебачення, комп'ютерні ігри). Національні варіанти фантастики. Проблема типології фантастики. Специфіка наукової фантастики, соціальної фантастики, фентезі. Періодизація розвитку фантастичної літератури. Вивчення фантастики в шкільних курсах літератури.

Course content:

Topic 1: The phenomenon of fantastic literature.

Science fiction as a genre, meta-genre, literary technique. The origin of science fiction, its connection with mythology, folklore, science. Definition of science fiction in different scientific concepts. Conventionality, fiction in fiction. The concept of a fantastic assumption. Fantastic worlds. Functions of science fiction, its place in culture (cinema, television, computer games). National variants of science fiction. The problem of typology of fantasy. Specificity of science fiction, social fiction, fantasy. Periodisation of the development of science fiction literature. Study of science fiction in school literature courses.

Тема 2. Ранній етап розвитку фантастики.

Фольклорні витoki фантастики: казки, легенди, бувальщини. Фантастика в літературі Античності і Середніх віків. Зародження утопії в літературі Ренесансу. Християнська фантастика Джона Мільтона. Фантастика в 17-18 століттях. Готичний роман і розвиток фантастики. Фантастика в літературі романтизму та неоромантизму. Фантастичні твори Мері Шеллі, Роберта Льюїса Стівенсона. Герберт Веллс і Жюль Верн як батьки фантастики. Фантастика в американських палп-журналах.

Topic 2. The early stage of the development of fiction.

Folklore origins of science fiction: fairy tales, legends, fables. Fantasy in the literature of Antiquity and the Middle Ages. The origin of utopia in the literature of the Renaissance. Christian fiction by John Milton. Fantasy in the 17th and 18th centuries. The Gothic novel and the development of science fiction.

Fantasy in the literature of Romanticism and Neo-Romanticism. Fantastic works of Mary Shelley, Robert Louis Stevenson. H.G. Wells and Jules Verne as the fathers of science fiction. Science fiction in American pulp magazines.

Тема 3. Жанри наукової фантастики.

Сутність наукової фантастики, походження терміна. Наукова фантастика як сучасна міфологія. Футурологічна природа наукової фантастики. «Тверда» і «м'яка» наукова фантастика. Космоопери, хроноопери (хронологічна фантастика), планетарний роман. Кіберпанк, стімпанк. Наукове фентезі. Творчість Едгара Берроуза, Рея Бредбері, Станіслава Лема, Роберта Хайнлайна, Айзека Азімова, Артура Кларка, Гаррі Гаррісона, Вільяма Гібсона, Френка Герберта, Олександра Беляєва, Юрія Смолича, Кіра Буличова.

Тема 4. Жанри соціальної фантастики.

Специфіка соціальної фантастики, її типологія, філософські і літературні джерела. Історія розвитку жанру утопії, антиутопії, дистопії. Альтернативна історія. Апокаліптика і постапокаліптика. Творчість Володимира Винниченка, Олдоса Гакслі, Джорджа Орвелла, Рея Бредбері, Маргарет Етвуд, братів Стругацьких, Філіпа Діка.

Topic 3. Genres of science fiction.

The essence of science fiction, the origin of the term. Science fiction as a modern mythology. Futurological nature of science fiction. "Hard" and "soft" science fiction. Space operas, chrono-operas (chronological fiction), planetary romance. Cyberpunk, steampunk. Science fantasy. The works of Edgar Burroughs, Ray Bradbury, Stanislav Lem, Robert Heinlein, Isaac Asimov, Arthur C. Clarke, Harry Harrison, William Gibson, Frank Herbert, Alexander Belyaev, Yuri Smolich, and Kir Bulichov.

Тема 5. Жанри фентезі.

Сутність фентезі, її поетика, співвідношення з науковою фантастикою. Міфологічні джерела сюжетів та образів (скандинавська, кельтська, слов'янська міфологія). Морфологія жанрів фентезі. Типи фентезі (героїчне фентезі, епічне фентезі, технофентезі, історичне фентезі, дитяче фентезі, «темне» фентезі тощо). Національні різновиди фентезі. Творчість Джона Толкіна, Клайва Стейплза Льюїса, Роберта Говарда, Джорджа Мартіна, Джоан Роулінг, Урсули ле Гуїн, Анджея Сапковського, Террі Пратчетта. Формула «потраплянців», мотив мандрівки в часі (серіал «Чужоземка» за мотивами циклу романів Діани Гебельдон «Чужоземка»). Українське фентезі.

Тема 6. Фантастика в кіно і на телебаченні.

Історія кінофантастики, її періодизація. Специфіка кіноадаптацій фантастичних творів. Жанри кінофантастики. Історія фантастики на телебаченні. Фантастичні телесеріали. «Зоряні війни» Джорджа Лукаса як фантастичні сага.

Методи навчання: мікронавчання, практичні заняття, тренувальні вправи; практичні заняття з вправами на розвиток навичок аналізу тексту, говоріння, на яких матеріал пояснюється і обговорюється, домашні завдання; самостійна робота: домашні завдання, вивчення на пам'ять, конспекти.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку.

Topic 6. Science fiction in cinema and television.

History of science fiction, its periodisation. Specificity of film adaptations of science fiction works. Genres of film science fiction. History of science fiction on television. Science fiction television series. "George Lucas' Star Wars as a science fiction saga.

Teaching methods: microlearning, practical classes, training exercises; practical classes with exercises to develop text analysis and speaking skills, where the material is explained and discussed, homework; independent work: homework, memory learning, notes.

Course policy (peculiarities of conducting classes): the student is expected to be able to answer questions on the material studied, discuss discussion issues, perform practical tasks, and work independently

Hardware and software/equipment, visual aids: personal computer, projector, screen/interactive whiteboard.

Assessment system and requirements:

Assessment of students' knowledge is based on the results of current and final examinations. The final grade is the sum of the points scored during the current and final examinations and is calculated on a 100-point scale.

Current control is carried out during practical classes. The assessment during practical classes takes into account the active participation of students in the class, the ability to answer questions on the material studied, discussion of discussion issues, completion of practical tasks, and independent work.

The final control takes place in the form of a test.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100	100
Практичні заняття	60		
Самостійна робота	40		
Підсумковий контроль			
Залік	100		

**Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю
Практичні заняття**

Види робіт	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ПЗ 1	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 2	3	3,5	4	5	7,5	8	10

ПЗ 3	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 4	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 5	3	3,5	4	5	7,5	8	10
ПЗ 6	3	3,5	4	5	7,5	8	10
Максимальна кількість набраних балів	18	21	24	30	45	48	60

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичних заняттях – 60 балів (за умови виконання всіх видів роботи, передбачених планом практичного заняття).

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час контролю самостійної роботи

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
ЗМ 1	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 2	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 3	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 4	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 5	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
ЗМ 6	2	3	3,5	4	4,5	5	6,7
	12	18	21	24	27	30	40

10. Методи навчання

1. За характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний.
2. За рівнем самостійності розумової діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.
3. За джерелом знань: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою); наочні (демонстрація, ілюстрація, спостереження); практичні (практична робота, вправа).
4. За дидактичними цілями: методи організації навчальної діяльності, стимулювання і релаксації, контролю та оцінки.

11. Засоби оцінювання. Розподіл балів

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який може виставлятися за результатами поточного оцінювання, якщо студент погоджується з оцінкою за набраними балами.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання або під час заліку та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
78-89	Добре		B (добре)

65-77			С (добре)
58-64	Задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	Незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Базова література

1. Лютий Т., Ярош О. Культура масова і популярна: теорії та практики . К. : Агентство «Україна», 2007. 124 с.
2. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Харків : Акта, 2005. 316 с.
3. Saricks Joyce G. The readers' advisory guide to genre fiction / Saricks G. Joyce. USA : Chicago : American Library Association, 2009. 387 p.
4. Strinati Dominic. An Introduction to Theories of Popular Culture / Dominic Strinati. London : Routledge, 2004. 286 p.

Допоміжна література

1. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
2. Cawelti John G. Adventure, Mystery, and Romance. Formula Stories as Art and Popular Culture. University of Chicago Press, 1976. 344 p.
3. Cawelti John G. Mystery, Violence and Popular Culture. A Ray and Pat Browne Book, Popular Press, 2004. 432 p.
4. Gelder Ken. Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field. Abingdon : Routledge, 2004. 192 p.
5. MacCracken Scott. Pulp: Reading Popular Fiction. Manchester; New York : Manchester University Press, 1998. vi, 209 p.
6. Popular Culture: Production and Consumption [ed. by C. Lee Harrington and Denise D. Bielby]. Wiley-Blackwell, 2000. 368 p.
7. Aldiss, Brian. Trillion Year Spree. The History of Science Fiction. Paladin Crafton Books, 1988. 688 p.
8. Cavallaro, Dani. Cyberpunk and cyberculture. The Athlone Press, 2000. 258 p.
9. Morse E. Donald. The Fantastic in World of Literature and the Arts. NY: Greenwood Press, 1987. 200 p.
10. Stableford, Brian. The A to Z of Fantasy Literature. The Scarecrow Press, Inc., 2009. 499 p.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт університету: <http://bdpu.org/> та бібліотеки: <http://bdpu.org/library.html>
2. Буквоїд. URL: <http://bukvoid.com.ua/>
3. The Bestsllers Database <https://bestsellers.lib.virginia.edu/>
4. ЛітАкцент. URL: <http://litakcent.com/>
5. Читомо. URL: <http://www.chytomo.com/>

6. <http://www.sfcenter.ku.edu/index.html>
7. International Association of Crime Writers. URL: <http://www.crimewritersna.org/>
8. International Thriller Writers. URL: <http://thrillerwriters.org/>
9. Internet Movie Script Database (IMSDb). URL: <https://www.imsdb.com/>
10. Metacritic – Movies. URL: <https://www.metacritic.com/movie>
11. Mystery Ink. URL: <https://www.mysteryinkonline.com/>
12. Mystery Writers of America. URL: <https://mysterywriters.org/>
13. Science Fiction & Fantasy Magazine. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/>
14. Science Fiction Writers of America. URL: <https://www.sfwaworld.org/>
15. Sisters in Crime. URL: <https://www.sistersincrime.org/default.aspx>
16. Stop, You're Killing Me! URL: <http://www.stopyourekilllingme.com/>
17. The Encyclopedia of Science Fiction. URL: <http://www.sf-encyclopedia.com/>
18. The Horror Writer's Association. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/>
19. The Internet Movie Database (IMDB). URL: <https://www.imdb.com/>
20. This is Horror. URL: <http://www.thisishorror.co.uk/>
21. TV Tropes. The All Devouring Pop-Culture Wiki. URL: <https://tvtropes.org/>